

HRVATSKA KAPUCINSKA PROVINCIJA
SV. LEOPOLDA BOGDANA MANDIĆA
I
SLOVENSKA KAPUCINSKA PROVINCIJA

MEĐUNARODNI ZNAKSTVENI SKUP

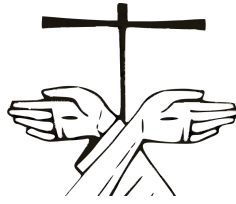
Gregur Kapucin i njegovo djelo

Povodom 210. obljetnice smrti

SAŽETCI PREDAVANJA I ŽIVOTOPISI IZLAGAČA

Velika dvorana Matice hrvatske
Matičina 2, Zagreb
28. listopada 2022.

HRVATSKA KAPUCINSKA PROVINCIJA
SV. LEOPOLDA BOGDANA MANDIĆA
I
SLOVENSKA KAPUCINSKA PROVINCIJA

MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP

Gregur Kapucin i njegovo djelo

Povodom 210. obljetnice smrti

PROGRAM I SAŽETCI IZLAGANJA

Velika dvorana Matice hrvatske
Zagreb, 28. listopada 2022.

Programsko-organizacijski odbor

Fra Juro Šimić, OFM^{Cap.}, provincijal Hrvatske kapucinske provincije sv. Leopolda Bogdana Mandića

Fra Stane Bešter, vikar Slovenske kapucinske provincije

Dr. sc. Alojz Jembrih, prof. emer., Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, predsjednik

Fra Mirko Kemiveš, OFM^{Cap.}

Dr. sc. Matija Ogrin, ZRC SAZU, Ljubljana

Petar Ušković Croata, mag. Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu

Nakladnik

Hrvatska kapucinska provincija sv. Leopolda Bogdana Mandića
Ulica svetog Leopolda Bogdana Mandića 41, Zagreb

Za nakladnika

Fra Juro Šimić, OFM^{Cap.}

Urednici

Dr. sc. Alojz Jembrih, prof. emer.

Petar Ušković Croata, mag.

Tisak

Ars kopija, Zagreb

Zagreb, listopad 2022.

PROGRAM

Petak 28. listopada 2022.

9:00 Pozdravi

Fra Juro Šimić, OFMCap., provincijal Hrvatske franjevačke provincije sv. Leopolda Bogdana Mandića

Fra Stane Bešter, OFMCap. vikar Slovenske kapucinske provincije

Miro Gavran, predsjednik Matice hrvatske

Dr. sc. Alojz Jembrih, prof. emer., Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu

Predsjedateljica: **Doc. dr. sc. Ivana Kresnik**

9:30 – 9:45 **Dr. sc. Boris GOLEC** (Ljubljana)
*Izvor, lokalno društveno in kulturno okolje »kranjskega Hrvata«
Gregurja Kapucina (1734–1812)*

9:45 – 10:00 **Dr. sc. Agneza SZABO** (Zagreb)
*Društvene prilike u Hrvatskoj i Zagrebačkoj biskupiji u drugoj polovici
18. i početkom 19. stoljeća*

10:00 – 10:15 **Dr. sc. Ivan ARMANDA** (Zagreb)
*Život fra Gregura Kapucina u kontekstu kapucinske povijesti u
hrvatskim krajevima*

10:15 – 10:30 **Franjo PAJUR, prof.** (Austrija)
Gregor Kapucin u srednjoeuropskom kontekstu

10:30 – 11:00 *Stanka za okrjepu*

Predsjedateljica: **Dr. sc. Ivan Armanda**

11:00 – 11:15 **Dr. sc. Marijana BORIĆ** (Zagreb)
Gregor kapucin – priređivač hrvatskih pučkih kalendara

- 11:15 – 11:30 **Dr. sc. Kristina JUG** (Irska)
Epsko djelo u stihu i stih u epskom djelu Gregura Kapucina: Epska trilogija ili nestrančno vezdašnjega tabora ispisavanje za leto 1788., 1789., 1790.
- 11:30 – 11:45 **Jasmina LUKEC, prof.** (Zagreb)
Književni prilozi u »Novom Kalendaru« Grgura Maljevca
- 11:45 – 12:00 **Petar UŠKOVIĆ CROATA, mag.** (Zagreb)
Panegirik Grgura Kapucina Ivanu Krstitelju Paxyju
- 12:00 – 12:15 **Doc. dr. sc. Ivana KRESNIK** (Zagreb)
Propovijed p. Gregura o Mariji Tereziji
- 12:15 – 12:30 **Doc. dr. sc. Matija OGRIN** (Ljubljana)
»Nebeski pastir pogublenu ovcu išče«: poskus reforme pasijonske tradicije pri Gregorju Kapucinu

13:00 – 15:00 *Stanka za objed*

Predsjed: **Dr. sc. Marijana Borić**

- 15:15 – 15:30 **Dr. sc. Alojz JEMBRIH, prof. emer.** (Zagreb)
U čemu su razlike rukopisne (1794.) i tiskane verzije (1795.) Gregurova djela »Nebeski pastir pogublenu ovcu išče«?
- 15:30 – 15:45 **DDr. Nina DITMAJER** (Ljubljana)
Prizadevanje Mihaela Lendovška za ponovno izdajo »Nebeškega pastirja« Gregorja Kapucina
- 15:45 – 16:00 **Martina HORVAT, prof.** (Zagreb)
Lingvostilistička raščlamba religiozno-epske pjesme Gregura Kapucina »Nebeski pastir pogublenu ovcu išče«
- 16:00 – 16:15 **Dr. sc. Željka BRLOBAŠ** (Zagreb)
Književna djela Gregura Kapucina u izvorima Rječnika hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika
- 16:15 – 16:30 **Željko VEGH, prof.** (Zagreb)
Elementi humora u djelu Gregura Kapucina (Jurja Maljevca)

Završna riječ

DR. SC. BORIS GOLEC

ZRC SAZU (Ljubljana)

IZVOR, LOKALNO DRUŽBENO IN KULTURNO OKOLJE »KRANJSKEGA HRVATA« GREGURJA KAPUCINA (1734–1812)

Kajkavski pisatelj in pesnik Gregur Kapucin (1734. – 1812.) je eden številnih kapucinov, ki so od zadnje tretjine 17. do zadnje tretjine 18. stoletja izšli iz župnije Vinica na skrajnem jugu Bele krajine. Ta pokrajina je danes skrajni jugovzhod Slovenije, v njegovem času pa je bila najbolj izpostavljeni del Kranjske in Svetega Rimskega Carstva. Gregur Kapucin je obenem eden od treh Slovencev, zaslužnih za kajkavsko književnost: poleg Antona (Antuna) Vramca iz Ormoža kot enega njenih začetnikov v 16. stoletju in manj znanega Ivana Muliha, Belokranjca iz Črnomlja, v 18. stoletju.

Gregur, ki so ga v kapucinskem redu v skladu z običajem po kraju izvora imenovali Vinicensis, njegovo pravo ime pa je bilo Jurij Maljevec, je bil po očetu gotovo potomec beguncev iz južnih krajev z izvornim priimkom Maljevac, ki so v 16. stoletju pribežali pred Turki in se naselili v opustošeni Beli krajini, takratni Metliki. Iz domačega kraja belokranjskih Maljevcev, vasi Učakovci tik ob Kolpi, se je Jurijev oče Ivan preselil na bližnjo Perudino, kjer je pridobil četrtnsko kmetijo, podložno prošnji nemškega viteškega reda v Metliki, in se trikrat oženil, zadnjič leta 1722 z Jurijevo materjo, svojo sovaščanko Ano Pavlišič. Posest je podedoval Jurijev brat Marko, čigar rod je ugasnil sredi 19. stoletja, medtem ko se je hišno ime Maljevec ohranilo do danes.

Odhod mladega Jurija na šolanje za takratne razmere in njegovo rojstno župnijo pravzaprav ni bil nekaj neobičajnega. Domači duhovniki in tisti, ki so izvirali iz teh krajev, so vsakih nekaj let poskrbeli za šolanje kakšnega inteligentnega mladeniča, Viničani in drugi Belokranjci pa so se v tem času povečini šolali v Zagrebu. Bela krajina kot sestavni del Kranjske ne samo da je v geografskem, gospodarskem, kulturnem, jezikovnem in tudi političnem pogledu živela dokaj samostojno življenje, ampak je bila v Maljevčevem času tako tesno povezana s čezkolpskim hrvaškim prostorom, da se je povezanost odrazila tudi na identiteti in samoidentifikaciji njenega prebivalstva. Prevzem hrvaškega imena za jezik in prebivalce je bil sestavni del imenske kroatizacije kajkavskega prostora oziroma prostora srednjeveške Slavonije in vzporednega izpodrivanja dotedanega slovenskega imena jezika in prebivalstva. Pri Belokranjcih je hrvaško ime za jezik in ljudstvo dokumentirano od druge polovice 17. stoletja, najbolj nazorno sliko vrhunca tega procesa pa je konec istega stoletja podal kranjski polihistor Janez Vajkard Valvasor. Proces je poleg Bele krajine zajel še tri slovenske obrobne pokrajine: Kostel ob Kolpi zahodno od Bele krajine ter dve na severovzhodu – vzhodni del štajerske Prlekije in celotno Prekmurje. V vseh štirih pokrajinah je naglo nazadoval oziroma bil ustavljen v drugi polovici 18. stoletja, in sicer predvsem zaradi reform Marije Terezije, s katerimi so se ti prostori trdneje povezali z upravno-političnimi, cerkvenimi in izobraževalnimi središči v slovenskih zgodovinskih deželah, Bela krajina denimo z Novim Mestom kot sedežem novega upravno-političnega okrožja in novoustanovljene gimnazije ter konec 18. stoletja z Ljubljano kot sedežem znatno povečane ljubljanske (nad)škofije.

Maljevec pa je bil otrok časa, v katerem sta bila hrvaško ime in identiteta še trdno zasidrana po vsej Beli krajini, tem trdneje v župniji Vinica na njenem skrajnem jugu, ki je poleg tega v 16. stoljetju doživel občutne demografske spremembe. Belokranjce so kot Hrvate percepirali ne samo na Kranjskem in v drugim avstrijskih deželah, temveč tudi v politični Hrvaški, tako da je Jurij Maljevec lahko zase po pravici rekel, da je Hrvat ali »kranjski Hrvat«.

Kar zadeva lokalne jezikovne razmere, kaže poudariti, da je viniški govor zelo blizu hrvaškim govorom, vendar meji južna Bela krajina na čakavce, ne na kajkavce. Maljevec je kljub temu še kot otrok lahko prihajal v stik tako s čakavci kakor tudi s kajkavci in štokavci. Ker je kajkavski Zagreb v njegovem času predstavljal za Belokranjce duhovno središče, so bile kajkavske knjige v Beli krajini nekaj običajnega, o čemer najdemo neposredno potrditev v zapuščinskih inventarjih viniških duhovnikov. Če pustimo ob strani subjektivne danosti, med katerimi je bila nedvomno Maljevčeva nadarjenost za jezike, objektivne okoliščine za obvladanje kajkavščine v njegovem primeru nikakor niso bile slabe, ampak celo zelo ugodne.

Životopis

Povjesničar prof. dr. Boris Golec (r. 1967.) zaposlen je kao znanstveni savjetnik na Zgodovinskom inštitutu Milka Kosa Znanstvenoraziskovalnog centra SAZU u Ljubljani. Studij povijesti završio je 1992. godine na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete u Ljubljani, na kojemu je 2000. također doktorirao i potom dva desetljeća predavao. Godine 2001. postaje docent, a 2011. izvanredni te 2021. redovni profesor za povijest novoga vijeka. Usavršavao se je na Sveučilištu u Grazu i kao gostujući profesor na Sveučilištu u Zagrebu.

Znanstveno-istraživačko polje njegova rada je pretežito povijest novoga vijeka, prije svega razvoj urbanih naselja kao i pitanja iz slovenske kulturne povijesti, kao što su identiteti i stariji slovenski službeni tekstovi, i biografije, osobito Janeza Vajkarda Valvasora. Golecova znanstvena bibliografija obuhvaća više tiskanih i elektronskih monografija i brojne razprave i članke u domaćim i stranim časopisima te zbornicima

Zagreb

DRUŠTVENE PRILIKE U HRVATSKOJ I ZAGREBAČKOJ BISKUPIJI U DRUGOJ POLOVICI 18. I POČETKOM 19. STOLJEĆA

U referatu je predložen pregled najvažnijih društveno-političkih događaja u Hrvatskoj i Zagrebačkoj biskupiji tijekom prve polovice 18. i početkom 19. st., u vrijeme kada je živio i radio zaslužni kapucin franjevac Gregur Maljevec (1734. -1812.). Radi se o baroknom razdoblju zajedno s gospodarskom i demografskom, ali i kulturno-prosvjetnoj obnovi zemlje, započetoj nakon mira u Srijemskim Karlovcima (1699.). Grade se putovi i ceste, i škole, gimnazije, Akademije (Rijeka, Požega), također crkve, i dvorci; razvija se književnost i pismenosti. Ovi procesi nastavljaju se i u doba "prosvijećenog apsolutizma" kojega provodi hrvatsko-ugarska kraljica Marija Terezija (1740.-1780.). Uz poznate urbare, ukidanje tjelesnih kazni i sl., uvođenje vjerske tolerancije, tu su i loše strane, koje je provodio njezin sin suvladar i nasljednik Josip II. (1780.-1790.). Svojim reformama uznemirio je i plemstvo i Crkvu, osobito ukidanjem crkvenih redova, ali i zadiranjem u privatni život građana. Tu su još i austro-turski rat (Dubički) i Napoleonski ratovi, koji su teško pogodili i Hrvatsku, a nakon njih i otvoreni pokušaji mađarizacije kojoj se opirao i hrvatski ban Ivan Nep. II. Erdödy (1790.-1806.) kojemu je Gregur Kapucin ispjevao kajkavsku pjesmu prigodom ustoličenja za hrvatskoga bana.

Životopis

Agneza Szabo, rođena je u Rezovcu kraj Virovitice 28. 10. 1938. Završila gimnaziju u Osijeku, zaposlila se, i poslije redovno studirala povijest na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu: diplomirala (1973.), magistrirala (1978.) i postigla doktorat znanosti (1983.) iz područja hrvatske povijesti 19. st. Izabrana u zvanje više znanstvene suradnice (1985.). Povodom proslave 25. obljetnice Filozofskog fakulteta Družbe Isusove u Zagrebu primila počasni doktorat – doctor philosophiae honoris causa (2013.).

Do umirovljena muzejska savjetnica u Muzeju grada Zagreba (2003.), te vanjska suradnica u Zavodu za hrvatsku povijest Sveučilišta u Zagrebu (1981. – 1993.), te projektu za povijest humanističkih znanosti HAZ-u (1994. – 2014.). Na Visokoj školi za poslovanje i upravljanje "Baltazar Adam Krčelić" u Zaprešiću nositeljica kolegija Pregled hrvatske povijesti (2001. – 2015.). Sudjelovala na brojnim znanstvenim simpozijima u zemlji i inozemstvu. Članica Vrhbosanske dijecezanske povijesne komisije u Sarajevu za beatifikaciju slugu Božjega Josipa Stadlera (2002. – 2007.).

Prema časopisu *Studia lexicographica* (Vol.10/11 No.19/20 Zagreb, 2017.), do kraja god. 2016. objavila 1101 naslov iz različitih područja hrvatske povijesti i kulture. Od toga: autorske i uredničke knjige (26); poglavlja u knjigama (118); izvorni znanstveni radovi u domaćim i stranim časopisima i zbornicima (150); ostali popularno-znanstveni i stručni radovi (705). Suradnica Hrvatskog radija i HTV-a (1992. – 2000.); Radio Marije (od 2001. do danas). Hrvatskoga katoličkog radija (od 2000. do danas), Počasna članica i redovna članica više stručnih i katoličkih udruga. Primila više nagrada i priznanja: "Josip Juraj Strossmayer" HAZ-u (1993.), Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića (1999.), i druga.

DR. SC. IVAN ARMANDA

Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb

ŽIVOT FRA GREGURA KAPUCINA U KONTEKSTU KAPUCINSKE POVIJESTI U HRVATSKIM KRAJEVIMA

U predavanju će se na temelju povijesnih vrela i relevantne literature opisati život i djelovanje fra Gregura Kapucina (Jurja Maljevca). Na početku se donosi kratak osvrt na izvore i literaturu o fra Greguru te se prikazuje djelovanje kapucina u hrvatskim krajevima u 18. i na početku 19. stoljeća. Potom se opisuje fra Gregurov životni put od rođenja u Perudini (Beloj Krajni) 1734., preko stupanja u Kapucinski red 1754. i svećeničkoga ređenja 1760. potom njegova pastoralna i književna djelatnost u Zagrebu i Varaždinu, do 1812. Na kraju se donosi kratak osvrt na fra Gregurova tiskana djela

Životopis

Ivan Armanda (Split, 1984.) je 2003. maturirao u Nadbiskupijskoj klasičnoj gimnaziji Don Frane Bulić u Splitu, a na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu je diplomirao 2009., postignuo licencijat 2013. tezom Povijest samostana sestara dominikanki Gospe od Ružarija u Šibeniku i doktorat 2020. tezom Povijest samostana dominikanskih picokara sv. Martina u Splitu. Od 2009. bio je vanjski suradnik redakcije Hrvatskoga biografskog leksikona, a od siječnja 2011. zaposlen je u Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža, u redakciji spomenutoga leksikona. Redoviti je član Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije od 2012. i član njegova Upravnoga odbora od 2016. Autor je većega broja znanstvenih i popularnih članaka, u kojima se ponajviše bavi biobibliografijama hrvatskih svećenika, redovnika i redovnica, njihovim prinosima hrvatskoj vjerskoj, znanstvenoj, kulturnoj i književnoj baštini te njihovom ulogom u crkvenim i društvenim zbivanjima. Objavio je više znanstvenih radova u časopisima i zbornicima u Hrvatskoj i inozemstvu te samostalno djela: Istaknuti hrvatski dominikanci (sv. 1, Zagreb 2012.; sv. 2, Dubrovnik 2016.), Dominikanke u Šibeniku. Povijest samostana Gospe od Ružarija (1865.-2015.) (Šibenik 2015.), Nadbiskup Stepinac i franjevci konventualci (Zagreb 2018.) i Majka Anuncijata Kopunović (1887.-1956.). Život i spisi prve vrhovne poglavarice hrvatske Družbe sestara Naše Gospe (Subotica 2022.). Uvodnim studijama i bilješkama popratio te priredio za tisak Dnevnik 1918.-1919. fra Joze Miloševića (Zagreb 2020.) i izabrane spise o. Anđela Marije Miškova Služite Bogu, Redu i narodu! (Korčula 2022.) te uredio zbornik radova u čast dr. don Mile Vidovića Što vama kažem, svima kažem! (Metković 2021.).

FRANJO PAJUR, PROF.

Fachhochschule, Eisenstadt/Željezno (Burgenland, Austrija)

GREGOR KAPUCIN U SREDNJOEUROPSKOM KONTEKSTU

Juraj Maljevec, rođen 1732. u Kranjskoj, stupio je u kapucinski red 1754. dobivši ime Gregor i nakon školovanja u Zagrebu cijeli svoj životni vijek djelovao u kajkavskoj Hrvatskoj (kao propovjednik i gvardijan kapucinskog samostana u Zagrebu) a umro 1812. u Varaždinu, kamo je preselio 1800. Pored redovničkog poziva bavio se pater Gregur Kapucin i spisateljstvom te napisao desetak književnih djela nabožne tematike. Kao što je u literaturi već zamijećeno njegovi su najznačajniji tekstovi („Nebeski pastir pogublenu ovsu išče“ i „Horvacka od Kristuševoga narođenje vitija“) inspirirani nekim djelima srednjoeuropskog kruga poput Speeova „Trutznachtigall“ te božićnih igara (Weihnachtsspiele). Međutim, kao što je i ova raščlamba pokazala, Maljevec je pri tom ostao ipak samosvojan te je riječ o sličnosti ali ne i istosti njegovih najboljih djela sa sličnim srednjoeuropskim.

Životopis

Franjo Pajur rođen je 30. kolovoza 1958. u Sv. Ivanu Zelini. Srednju školu završio u Zagrebu, gdje je upisao studij hrvatskoga jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu. Na tom je Fakultetu i diplomirao temom “Struktura Krležinih Balada” (mentor: prof. dr. Ante Stamać) Uz ostalo, radio je i u hrvatskoj dopunskoj nastavi u Saveznoj Republici Njemačkoj te kao asistent hrvatskoga jezika u Gradišću. Trenutno radi kao lektor hrvatskoga jezika na Fachhochschule u Eisenstadtu (Burgenland). Bavi se istraživanjem starije kajkavske književnosti i lokalne povijesti te o toj temi objavljuje u časopisu *Kaj, Forum* itd.

DR. SC. MARIJANA BORIĆ

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (Zagreb)

GREGOR KAPUCIN – PRIREĐIVAČ HRVATSKIH PUČKIH KALENDARA

U raznolikom opusu patera Gregora Kapucina, kao zasebna cjelina ističe se njegov rad na hrvatskim pučkim kalendarima koje je pod naslovom *Novi Kalendar* priređivao dugi niz godina. Od 1770. izdavao je *Novi kalendar* (urednik 1801–11), te u njemu, često pod pseudonimima, objavljivao kraće književne priloge i pjesme. U radu se iz različitih aspekata analizira sadržaj *Novog kalendara*, budući je sastavljeno od raznolikog poučoga i praktičnog štiva. Kalendar su priređivani s ciljem prosvjećivanja i unaprjeđivanja života i gospodarstva hrvatskog puka te su sadržavali različite teme kao prirodnoznanstvene, astronomske, astrološke, kalendarske, meteorološke, gospodarske, farmakološke, veterinarske, poljodjelske i literarne, što ih je činilo svakodnevnim priručnicima za najširi puk. U radu će se *Novi kalendar* prikazati u sklopu hrvatske kalendarske tradicije. Razmatrati će se mogući predlošci, uzori i prijenos znanja kroz kalendarsko štivo, počevši od najstarijih hrvatskih pučkih kalendara koji su na hrvatskom jeziku tiskani na području sjeverne Hrvatske. Analizirati će se kalendar kronološkim redom od prvih tiskani kajkavski kalendar iz 1653. godine i niza kalendara Pavla Rittera-Vitezovića, preko godišnjih kalendara kao *Hrvatski kalendar* Ivana Sangille, te mlađih, prosvjetiteljskih kalendara Tomaša Mikloušića, Antuna Rožića i Ignjata Kristijanovića. Rad prati promjene i razvoj kalendarskih tekstova, budući su dragocjeni materijal u kojem se reflektira duhovni i materijalni život vremena u kojem su nastali. Odražavaju razinu kulturnog i znanstvenog konteksta pripadajuće sredine i omogućuju iz različitih aspekata ljudskog življenja rekonstruirati pojedine segmente tadašnjeg društva i njegovoga razvoja.

Životopis

Dr. sc. Marijana Borić je viša znanstvena suradnica zaposlena u Odsjeku za povijest prirodnih i matematičkih znanosti HAZU. Istražuje povijest matematike, fizike i astronomije, te razvoj nastave egzaktnih znanosti u Hrvata. Bavi se razvojem matematičkih metoda i koncepcija koje su bile ključna karika u nastanku moderne znanosti. Također istražuje razvoj početaka novovjekovne fizike te konceptualne promjene u pristupu istraživanju prirodnih znanosti koje nastupaju sa sustavnom primjenom matematičkih metoda te su metodološki temelj moderne znanosti. U sklopu tih istraživanja, posebno istražuje rad znamenitih hrvatskih znanstvenika (Getaldić, Vrančić, Bošković, Herman Dalmatin, Dominis, Petrić i drugi), koji su svojim značajem prešli okvire nacionalne baštine i dali doprinos razvoju zapadnoeuropske znanosti. Autorica je knjiga o Marinu Getaldiću, Faustu Vrančiću i Nikoli Tesli, te autorica stotinjak radova s temama iz hrvatske znanstvene baštine.

DR. SC. KRISTINA JUG

Irska

EPSKO DJELO U STIHU I STIH U EPSKOM DJELU GREGURA KAPUCINA: EPSKA TRILOGIJA ILI NESTRANČNO VEZDAŠNJEGA TABORA ISPISAVANJE ZA LETO 1788., 1789., 1790.

Epska trilogija ili *Nestrančno vezdašnjega tabora ispisavanje za leto: 1788., 1789., 1790.* autora Gregura Kapucina predstavlja svojevrsni novum u starijoj kajkavskoj hrvatskoj književnosti. Žanrovski se radi o epskom djelu u stihovima, točnije stihovanoj kronici o Austrijsko-turskom ratu (1788-1781), stoga predstavlja i prve hrvatske novine u stihovima. Rad će analizirati navedeno djelo sadržajno i formalno. Pokazat će se kako Kapucin reprezentira događaje budući da im nije bio svjedokom. *Epska trilogija* je tekst koji uz epsko pripovijedanje u 12-ercu, donosi niz pjesama ispjevanih u drugim vrstama stihova (peterci, osmerci, četrnaesterci) koji su podijeljeni u različite strofe (distisi, kvintine, sestine, septine), stoga će biti zanimljivo vidjeti na koje književne tradicije se najviše oslanjao Gregur Kapucin u navedenom djelu. U radu će se također analizirati figurativnost epskoga djela nastalog na tradiciji baroknoga epa ne bi li se potkrijepila tvrdnja da ovo djelo jest književno ostvarenje, što mnogi filolozi i danas osporavaju.

Životopis

Kristina Jug rođena je 1982. godine u Varaždinu. Diplomirala je komparativnu književnost i kroatistiku 2006. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu s temom završnoga rada *Ženski likovi u glembajevskom ciklusu*. U veljači 2018. doktorirala je na Poslijediplomskom doktorskom studiju hrvatske kulture na Odsjeku kroatistike Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu obranivši doktorsku disertaciju *Anonimne kajkavske dramske adaptacije s kraja 18. i početka 19. stoljeća u hrvatskoj književnosti i kulturi* pod mentorstvom prof. dr. Alojza Jembriha. Znanstveni interes usmjeren je prema kajkavskoj dionici starije hrvatske književnosti i kulture, kazališnim temama i feminističkim pitanjima u hrvatskoj književnosti. Tijekom studija bavila se novinarstvom, a po završetku studija radila je desetak godina na mjestu profesorice hrvatskoga jezika i književnosti u varaždinskim školama. Od 2015. godine bavi se pisanjem fiksijske proze. Danas živi i radi u Irskoj.

JASMINA LUKEC, PROF.

Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb

KNJIŽEVNI PRILOZI U *NOVOM KALENDARU* GRGURA MALJEVCA

U radu će se prikazati rad Grgura Maljevca na *Novom kalendaru* – godišnjaku koji je izlazio u Zagrebu od 1770. do 1811. te bio tiskan kod dvojice tiskara (Josip Karlo Kotsche i Antun Novosel). I Kotscheovi i Novoselovi primjerci *Kalendaru* dostupni su fragmentarno, a čuvaju se u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Kalendar donose tumačenje kalendarskih znakova, nebeskoga znamenja, zviježđa, mjesečevih mijena, meteoroloških bilješki, popis sajмова te, na kraju, pjesničke priloge. U njima Maljevec, anonimno ili pod pseudonimima, donosi vrijedne podatke o atmosferskim prilikama u Hrvatskoj, najave budućih događaja, različite savjete, ali i prikazuje onodobnu hrvatsku društvenu i gospodarsku stvarnost. Blagim i dobroćudnim humorom, nerijetko ironično i satirično, kritizira nepotrebnu raskoš, raskalašenost, nemoralnost, pohlepnost i manjak domoljublja, poetički i žanrovski nasljeđujući temeljni cilj kalendarskoga pjesništva: progovoriti o slabostima pojedinca i društva, a uz to poučiti i zabaviti.

Životopis

Jasmina Lukec rođena je 1982. u Zagrebu, gdje je na Filozofskom fakultetu 2006. diplomirala kroatistiku i sociologiju. Od 2006. do 2008. radila je u Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža, najprije kao korektor, potom kao stručni suradnik na projektu *Leksikon Marina Držića*, a od 2008. do 2015. bila je zaposlena kao znanstvena novakinja na Katedri za stariju hrvatsku književnost Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu (projekt *Imagološka istraživanja hrvatske književnosti od 16. do 19. stoljeća*). Od 2015. radi kao leksikografska suradnica u Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža (projekt *Enciklopedija Hrvatskoga zagorja, Turopoljski leksikon*). Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu pohađa doktorski studij književnosti, izvedbenih umjetnosti, filma i kulture. Bavi se proučavanjem hrvatske ranonovovjekovne književnosti i kulture, a uže područje njezina zanimanja je istraživanje starije kajkavske književnosti.

PROPOVIJED P. GREGURA O MARIJI TEREZIJI

Hrvatska kraljica i vladarica Habsburške Monarhije Marija Terezija umrla je 29. studenoga 1780. godine. Na dan 16. prosinca 1781. služena je za nju misa zadušnica u crkvi sv. Marka u Zagrebu, a propovijed je za tu priliku pripremio tadašnji gvardijan zagrebačkoga kapucinskoga samostana p. Gregur (Juraj Maljevec). Ako je ta opsežna propovijed bila pročitana, trajala oko sat i pol. Potom je tiskana kod Kotschea pod naslovom *Trojverzna Marie Theresie krepost*. Kako proizlazi iz naslovnice, objavljena je na zahtjev gradskih poglavara, vjerojatno onda i gradskim troškom. Maljevčeva propovijed ide u red posmrtnih govora te po svojoj strukturi odgovara toj skupini retoričkih djela, u kojima se u pravilu u prvom poglavlju hvali pokojnikovo podrijetlo i zemaljska postignuća, a u drugom dijelu moralne kvalitete po kojima će dostići Kraljevstvo Nebesko. Maljevec je pak prvi dio podijelio na dva poglavlja, dodavši opis Marije Terezije kao mudre vladarice koja je osigurala red i sigurnost. Time je dobio tri poglavlja, ipak ne narušivši tradicionalna retorička načela.

Životopis

Ivana Kresnik hrvatska je jezikoslovka koja se bavi poviješću hrvatskoga jezika u svim njegovim razdobljima, od početaka hrvatske pismenosti do danas, s osobitim usmjerenjem na razdoblje novovjekovlja u sjeverozapadnoj i kontinentalnoj Hrvatskoj. U svojim istraživanjima primjenjuje potpuno jezikoslovne metode istraživanja, koje u kombinaciji sa sociolingvističkim, povijesnim, pravno-političkim i gospodarskim okolnostima omogućavaju objektivne uvide u hrvatsku jezičnu i povijesnu stvarnost. U objavljenim radovima, samostalno i sa suradnicima, pridonijela je rasvjetljavanju mnogih pitanja u vezi s poviješću gramatičkih opisa hrvatskoga jezika i leksikografije, kajkavskim književnim jezikom, razvojem jezične norme na hrvatskom jeziku, pa i hrvatskom gospodarskom povijesti.

Završila je studij kroatistike na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te na istom fakultetu 2010. obranila doktorski rad *Odnos kajkavske gramatičke norme i jezika kajkavskih tiskanih knjiga druge polovine 18. stoljeća*. Od 1996. do 2009. surađivala je u Matici hrvatskoj na objavljivanju edicije *Stoljeća hrvatske književnosti*. Od 2002. do 2013. radila je u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje na znanstvenom projektu *Tekstologija hrvatske pisane baštine*. Na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu predaje predmete iz hrvatske jezične povijesti i suvremene jezične norme.

NEBESKI PASTIR POGUBLJENU OVCU IŠČE: POSKUS REFORME PASIJONSKE TRADICIJE PRI GREGORJU KAPUCINU

Ko je Gregor Kapucin pisal svojo pesnitev o Dobrem pastirju in izgubljeni ovci, je pri tem uporabil številne elemente starejše pasijonske tradicije. Vendar je te elemente vgradil v svojo specifično avtorsko zasnovano pesnitve, zato je kot rezultat nastala nova, izvirna, na prvi pogled zelo netradicionalna pesnitev o Jezusovem pasijonu. Tradicionalni elementi, denimo oživljena, animirana narava, ki žaluje ob trpljenju svojega Stvarnika, dokazujejo, da je Gregor Kapucin podrobno poznal starejše pasijonsko izročilo in ga deloma tudi nadaljeval. Toda pod pritiskom novih tokov razsvetljenstva in jožefinizma je pater Gregor čutil potrebo, da staro pasijonsko tradicijo postavi v ozadje, ker jo je razsvetljenski čas zavračal. Morda je želel pasijonsko tradicijo umakniti in obvarovati razsvetljenske kritike. V ospredje je vsekakor postavil novo, moderno perspektivo: žarišče je usmeril na »izgubljeno ovco«, ki se v pesnitvi ne pojavlja oziroma nastopi šele na samem koncu, vseskozi pa je izgubljena ovca tista, ki jo Jezus išče. Odsotna ovca se v branju preslika v prisotnega bralca. S tem je Gregor Kapucin poudarek svoje pesnitve postavil na individualno osebo in ne več toliko na krščansko občestvo kot celoto. V tem je treba videti Gregorjev poskus, kako ob reduciranem nadaljevanju nekaterih starih elementov z uvedbo nove, individualne perspektive prenoviti pasijonsko tradicijo tako, da bi ohranila temeljni klic k spokornosti, hkrati pa bi ustrezala kulturni normi svojega časa.

Životopis

Doc. dr. Matija OGRIN deluje kot višji sodelavec v Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede na Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) in na Podiplomski šoli ZRC SAZU. Doktoriral je leta 2001 na oddelku za komparativistiko Filozofske fakultete v Ljubljani s temo o literarnem vrednotenju. Ukvarja se z deficitarno raziskanimi temami starejše slovenske književnosti, še zlasti baročne dobe. Posebej se posveča raziskovanju starejših rokopisov v slovenskem jeziku, rezultati njegovih projektov s tega področja so vidni v *Registru slovenskih rokopisov 17. in 18. stoletja* (<http://ezb.ijs.si/nrss/>). Intenzivno se je ukvarjal z digitalno humanistiko, še posebej z metodami elektronskih znanstvenih izdaj: od leta 2004 ureja knjižnico eZISS – *Elektronske znanstvenokritične izdaje slovenskega slovstva* (<http://nl.ijs.si/e-zrc/>), od leta 2011 pa temeljno zbirko slovenističnih znanstvenih edicij *Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev*.

DR. SC. ALOJZ JEMBRIH, PROF. EMER.

Fakultet hrvatskih studija (Zagreb)

U ČEMU SU RAZLIKE RUKOPISNE (1794.) I TISKANE VERZIJE (1795.) GREGUROVA DJELA *NEBESKI PASTIR POGOBLJENU OVCU IŠČE?*

Budući da je, uz objavljeni tekst, u rukopisu ostala prva verzija Gregurova spomenutog djela pod naslovom: *Pastir iščuč ovcu pogublenu*, koje je Gregur Kapucin zgotovio 1794. godine, u referatu će biti riječ o sadržajnim i jezičnim razlikama obje verzije. Uz to bit će još prikazan rukopis istog djela na štokavskoj inačici pod naslovom: *Pastir traži pogubit u ovcu* koji je nastao 1849. godine. To pak znači da je Gregurov *Nebeski pastir* bio još uvijek poželjno duhovno štivo i među štokavskim govornicima u 19. stoljeću.

Životopis

Alojz Jembrih rođen je u Varaždinu 11. lipnja 1947. Na Bečkom sveučilištu studirao je slavensku filologiju, povijest umjetnosti i doktorirao 1977. disertacijom "Antun Vramec u svojem vremenu" (Antun Vramec in seiner Zeit). Radio je u Staroslavenskom institutu i Zavodu za jezik (danas Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje) u Zagrebu, potom kao docent i izvanredni profesor na Filozofskom fakultetu u Ljubljani na Oddelku za slovanske jezike in književnosti (1983. – 1996.). Na Višoj učiteljskoj školi u Čakovcu (danas učiteljski Fakultet od 1. listopada 1997.); od 1. prosinca 1998. do 1. listopada 2017. predavao je hrv. književnost na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, najprije kao izv. i redov., a potom redoviti u trajnom zvanju. Sveučilišni Senat 15. svibnja 2018. dodijelio mu je počasno zvanje professor emeritus. Autor je osamnaest zasebnih knjiga i niza znanstvenih rasprava; za pretisak je priredio pedesetak hrvatskih knjiga (16. – 19. st.) poprativši ih s opširnima pogovorima, od toga sedam djela dvojice kapucina: Gregura Kapucina (Jurja Maljevca) i Štefana Zagrebca (Matije Markovića). Njegov znanstvenoistraživački rad obuhvaća nekoliko područja: povijest hrv. književnosti i jezika, povijest hrv. leksikografije, kajk. narječje, povijest kajk. književnosti za djecu i povijest hrvatskokajkavskih gramatika, hrvatske protestantistike i gradišćanskohrvatske književnosti. Radovi su mu objavljeni na slovenskom, njemačkom i slovačkom jeziku. Zaslužan je i za proučavanje hrvatsko-slovenskih književnih veza. Jedan je od osnivača Društva Kajkavianana, društva za prikupljanje, čuvanje i promicanje kajk. kulturne baštine. Uredio je dvadesetak znanstvenih zbornika. Urednik je časopisa *Gazophylacium*. Član je stručnih znanstvenih Društava u Hrvatskoj i Austriji. Bio je stipendist zaklade Alexander von Humboldt u Njemačkoj 1986. i 1991. godine.

PRIZADEVANJE MIHAELA LENDOVŠKA ZA PONOVO IZDAJO NEBEŠKEGA PASTIRJA GREGORJA KAPUCINA

Mihael Lendovšek je bil štajerski duhovnik, znan predvsem kot izdajatelj del znanih štajerskih duhovnikov in literatov – Antona Martina Slomška in Valentina Orožna. Na Ptujju (služboval 1872–1883) je pričel zbirati gradivo o kapucinu Gregorju Maljevcu in nameraval ponovno izdati njegovo delo *Nebezski pasztir pogublyenu ovczu ische* (Ptuj, 1795). Zaradi njegove selitve v Makole (služboval 1883–1920) knjiga ni nikoli izšla, vso zbrano gradivo pa je ponudil Franu Ilešiču, predsedniku Slovenske matice.

Podatke o Gregorju Kapucinu in njegovem delu ter nasploh o kajkavskem slovstvu in jeziku je črpal iz različnih virov: bral je na primer Šafařika, Kukuljevića, Ljubića in Jagića, brskal po slovenskih časopisih *Slovenski narod* in *Ljubljanski zvon*, hrvaške revije *Vienac* in *Kroatische reune* pa mu je priskrbel Anton Kos, tajnik banskega stola v Zagrebu. Poleg slednjega je bil v pisemskih stikih še z drugimi pomembnimi osebnostmi, npr. Josipom Cimpermanom, Ivanom Belcem, Vladojem Dukatom, Luko Zimo, Jurijem Königom, Gregorjem Krekom, Miroslavom Malovrhom, Jožefom Pajkom, Ivanom Skuhalo in o. Avguštinom.

Njegova študija o Gregorju Kapucinu in kajkavščini sicer ni ohranjena, vendar je iz njegove osebne zapuščine razvidno, da je sodil v tisti krog slovenskih izobražencev, ki so sledili miselnosti Frana Miklošiča, da sta kajkavski jezik in slovstvo del slovenskega. Verjetno je imel dostop le do dveh Maljevčevih del, saj sta se ohranila njegova delna prepisa *Nebeškega pastirja* in knjige *Horvacka od Kristuševoga narodenja vitia*. Iz opomb je razvidno, da je ponovno izdajo (poleg prečrkovanja v gajico) nameraval nekoliko jezikovno posodobiti: zaimke in proste člene je zapisoval ločeno od sledeče besede (npr. *njoj se* < *njojse*, *vreme je* < *vremeje*), popravljal grafem *u* v *v* (npr. *vuke i medvede* < *uuke i meduede*), grafem *y* v *ij* (npr. *tolvaji* < *tolvay*) in grafem *gy* v *dj* (npr. *dohadjat* < *dohgyat*), dvojne soglasnike je izpuščal (npr. *uffajuči* < *uffajuči*), popravljal je tudi tiskarske napake (npr. *mučim* < *mucbim*).

Životopis

Nina Ditmajer se je rodila leta 1988. v Mariboru. Na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru je doštudirala Slovenski jezik s književnostjo. Na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani je zaporedno študirala Teološke in religijske študije (2012–2015), kjer je zagovarjala diplomsko delo Jezikovno-prevajalske značilnosti Javornikovih starozaveznih prevodov (1848–1854). Leta 2019 je na Filozofski fakulteti v Mariboru pod mentorstvom dr. Marka Jesenška zagovarjala doktorsko disertacijo Sprejemanje vzhodnoštajerske knjižnojezikovne norme v rokopisnih pridigah Jožefa Muršca, leta 2020 pa je na Podiplomski šoli ZRC SAZU pod mentorstvom dr. Luke Vidmarja zagovarjala doktorsko disertacijo Slovensko pesništvo na Štajerskem med letoma 1758 in 1848. V študijskih letih 2012/2013 in 2013/2014 je prejela Škrabčevo štipendijo. Je članica uredništva revije *Tretji dan*. Ddr Nina Ditmajer je zaposlena kot raziskovalka na Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) v Ljubljani.

MARTINA HORVAT

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje (Zagreb)

LINGVOSTILISTIČKA RAŠČLAMBA RELIGIOZNO-EPSKE PJESME GREGURA KAPUCINA *NEBESKI PASTIR POGUBLJENU OVCU IŠČE*

U radu se donose neke od lingvostilističkih značajki religiozno-epske poeme Gregora Kapucina. Pater Gregur Kapucin, odnosno Juraj Maljevec (Vinica, 2. ožujka 1734. – Varaždin, 29. siječnja 1812.), bio je kajkavski književnik 18. stoljeća. Pripadnik je kapucinskoga reda sv. Franciska. Hrvatskom kajkavštinom pisao je djela religijske i svjetovne tematike, često prigodne naravi. Objavio je 11 djela. Religiozno-epska pjesma *Nebeski pastir pogubljen u ovcu išče* ponajbolje je poetsko ostvarenje na hrvatskome jeziku kajkavske osnovice 18. stoljeća. Napisano je uglavnom dvostruko rimovanim dvanaestercem te sadržava 885 stihova. Pjesma je pisana dijaloškom formom na paraboli iz Lukina evanđelja. Pjesma se doima kao pasionska igra. U radu se opisuju lingvostilističke značajke pjesme na stilskoj, leksičkoj i tvorbenoj razini.

Životopis

Martina Horvat rođena je 1979. u Zagrebu. Na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala je kroatistiku i bohemistiku 2005. godine. Na tom je Fakultetu obranila doktorsku disertaciju 2022. Kao lektorica na *Croaticumu* zaposlena je od 2005. U Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje, u kojemu radi na Odjelu za povijest hrvatskoga jezika i povijesnu leksikografiju na projektu *Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*, zaposlena je od 2007. godine. Znanstveni je interes Martine Horvat usmjeren na različita područja hrvatskoga jezika, od tvorbe riječi i leksikologije do povijesne leksikografije. Sudjelovala je na nekoliko međunarodnih znanstvenih skupova, a samostalno je ili u suautorstvu objavila deset znanstvenih radova i prikaza. U suautorstvu je objavila 15. svezak *Rječnika hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*.

DR. SC. ŽELJKA BRLOBAŠ

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje (Zagreb)

KNJIŽEVNA DJELA GREGURA KAPUCINA U IZVORIMA RJEČNIKA HRVATSKOGA KAJKAVSKOGA KNJIŽVNOG JEZIKA

Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika povijesni je rječnik s leksikografskom obradom natuknica kajkavskoga hrvatskog književnog jezika. Rječnik se temelji na pisanim i rukopisnim rječničkim i književnim izvorima od 16. do sredine 19. stoljeća. Upravo su kajkavski rječnici i odabrana djela različitih književnih vrsta iz 18. stoljeća opsegom, brojem naslova i raznovrsnošću tema velik i značajan tekstovni izvor leksikografskoj obradi *Rječnika*, kojemu je temeljni cilj pokazati i potvrditi vrijednost kajkavskoga književnoga izričaja u okviru hrvatskoga književnog jezika. Na popisu su izvora *Rječnika* i djela Gregura Kapucina (Jurja Maljevca). Stoga se u ovome radu ističe koja su autorova književna djela uvrštena u ustaljeni popis izvora, zatim se potvrđuje zastupljenost opimljenja značenja natuknica u dosad objavljenim svescima *Rječnika* i navode se pojedina specifična kajkavska morfološka i leksička obilježja autorova izričaja. Time se ujedno pokazaje i autorov prinos kajkavskom hrvatskom književnom jeziku.

Životopis

Dr. sc. Željka Brlobaš voditeljica je leksikografskoga projekta povijesnoga *Rječnika hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika* u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje na Odjelu za povijest hrvatskoga jezika i povijesnu leksikografiju. Objavljuje znanstvene i stručne radove jezičnopovijesne, dijalektološke (kajkavsko narječje) i standardnojezične tematike u časopisima i zbornicima skupova. Autorica je knjige *Glagolski vid u hrvatskim gramatikama do 20. stoljeća* (2007.), poglavlja o hrvatskim gramatikama u 19. st. u knjizi *Povijest hrvatskoga jezika 4* (2015.), a jedna je od autorica *Rječnika hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika* u 11. svesku (2008.), 12. sv. (2011.) i 13. sv. (2014.). Sudjelovala je na više domaćih i nekoliko međunarodnih znanstvenih i stručnih skupova.

PANEGIRIK GRGURA KAPUCINA IVANU KRSTITELJU PAXYJU

U opusu fra Grgura Kapucina, pored dijela na hrvatskom kajkavskom jeziku nalazi se i pohvalni govor za Ivana Krstitelja Paxyja (1718/20. – 1771.) prilikom njegove inauguracije za zagrebačkog biskupa. Tomu govoru, koji se čuva u zbirci rukopisa i rijetkih knjiga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod signaturom R II F-4°-64, naslov je *Applausus excellentissimo illustrissimo ac reverendissimo domino Ioanni Baptistae Paxi etc. (Zagrabiae, 1771.)*. Taj žanrovski tipizirani barokni govor, ispjevan u 208 elegijskih distiha, opremljen je akrostihom različitih atribucija Paxyju, a Grgur Kapucin je na kraju dodao i zanimljiv kabalistički kronogram. Osim što su sadržajno i stilski iznimno zanimljivi, stihovi Grgura Kapucina pružaju mogućnost uvida u stanje u Zagrebačkoj biskupiji koju je Paxy trebao obnoviti (*Paxy cunctos recreabit*), no u tome ga je spriječila preuranjena smrt. U radu će autor dati stilsku i sadržajnu analizu spomenutoga stihovana panegirika Grgura Kapucina i donijeti njegov prijevod na hrvatski jezik.

Životopis

Petar Ušković Croata rođen je u Đakovu 1992. Maturirao je na Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji s pravom javnosti u Zagrebu. Po završetku srednjoškolskog obrazovanja upisuje studij filozofije i latinskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove (Hrvatskim studijima) Sveučilišta u Zagrebu. Akademске godine 2013./2014. na humanističkoj akademiji *Vivarium Novum* u Rimu studirao je latinsku i grčku književnost te književnost humanizma i renesanse. Magistrirao je latinski jezik i književnost te hrvatski latinitet 2017. godine. Za vrijeme diplomskog studija radio na zamjeni u Osnovnoj školi 'Ivan Gundulić' u Zagrebu, gdje predaje latinski jezik. Kao profesor na zamjeni radi u I. gimnaziji u Zagrebu i u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji. Koautor je prvog hrvatskog izdanja priručnika *Latine disco I* i nekoliko prijevoda s latinskog jezika. Kao zaseban prijevod objavljuje djelo *Vita et martyrium beati Vladimiri Croatiae regis* Pavla Rittera Vitezovića. Održao je nekoliko predavanja na znanstvenim i drugim skupovima (Treća međunarodna kroatološka konferencija *Pavao Ritter Vitezović i njegovo doba*; Susreti s kalsičarima) te napisao nekoliko znanstvenih radova i prijevoda s područja hrvatskog latiniteta. Član je Društva hrvatskih književnih prevodilaca, Matice hrvatske, Circulus latinus Zagabiensis i osnivač Zagrebačke Škole latinskog jezika. Doktorand je na poslijediplomskom doktorskom studiju kroatologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu.

ŽELJKO VEGH, PROF.

Knjižnica grada Zagreba (Zagreb)

ELEMENTI HUMORA U DJELU GREGURA KAPUCINA (JURJA MALJEVCA)

Humorom u svojoj književnosti, kao izrazom veselog, vedrog raspoloženja, obiluje hrvatska kajkavska knjiga, kao što je humorom bogat duh Hrvata kajkavaca, duh koji voli izraziti istinu o čovjeku i društvu i na smiješan način. Humor je teško precizno odrediti, to je stoga, jer se humorom ukazuje na ljudske slabosti i društvene anomalije na takav način, da nikoga ne vrijeđaju. Humoru je svojstven paradoks, iznenađenje, povezivanje teško spojivih stvari. U humoru su česte stilske figure personifikacija i hiperbola.

Već u djelima starih kajkavskih pisaca nalazimo elemente humora: u „Kronici“ Antuna Vramca, u propovijedima Jurja Habelića, Jurja Muliha, Hilariona Gašparotija, u rječniku „Gazophylacium“ Ivana Belostenca, u pjesmama Frane Krste Frankopana, u dramama Tituša Brezovačkog.

I u djelima Gregura Kapucina nalazimo elemente humora. Već u naslovu prvog objavljenog Gregurovog djela, „Cabala to je na vsakojačka pitanja kratki, ter vendar prikladni odgovori vu horvatskom jeziku na svetlo dani od Ruga Raga Race Den Turski Pop“ (1768.), uočavamo element humora u šaljivom rebusu, iza kojega se krije autor djela, dakle riječ je o humoru na vlastiti račun. I u drugim Gregurovim djelima nalazimo elemente humora, o čemu će biti riječ u ovome izlaganju.

Životopis

Željko Vegh rođen je u Zagrebu 1954. U Zagrebu sam završio srednju školu i Filozofski fakultet, jugoslavenske jezike i književnost i komparativnu književnost. Za diplomski rad dobio je rektorovu nagradu. Najveći dio svog radnog vijeka proveo je u knjižničarstvu, od 1997. godine bio je voditelj Zbirke rijetkih knjiga i rukopisa u Gradskoj knjižnici u Zagrebu, sve do umirovljenja 2019. godine, u zvanju knjižničarskog savjetnika. Sudionik je većeg broja znanstvenih i stručnih skupova s temom hrvatske knjižne baštine. Suradivao sam s Maticom hrvatskom, a član je Kajkaviane, Kajkavskog spravišća, udruge Pasijska baština i udruge Pinta – udruge za očuvanje, promicanje i korištenje kulturnog blaga Hrvatske, čiji sam bio i predsjednik. Suradnik je Udruge za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“. Objavio sam 2013. knjigu „Poticaji Stjepana Kranjčića“ u nakladi spomenute udruge i Glasa Koncila. Na znanstvenim skupovima o hrvatskoj kršćanskoj književnosti u Križevcima održao je dva predavanja o cenzuri u knjižnicama u doba komunizma, znanstveni članci objavljeni su u časopisu „Kroatologija“. Objavljivao je radove u znanstvenim zbornicima te u časopisima Gazophylacium, Kaj, Hrvatsko zagorje, Kolo, Libellarium, Marulić, Tema... Sređivao je crkvene knjižnice: knjižnicu Križevačke eparhije u Križevcima, knjižnicu samostana sv. Duje na Pašmanu, knjižnicu kapucinskoga samostana sv. Josipa u Karlobagu te knjižnicu samostana sv. Franje Ksaverskoga u Zagrebu. Autor je izložbe *Hrvatska knjižna baština u pretiscima Alojz Jembriha*, priređene u Gradskoj knjižnici u Zagrebu povodom Mjeseca hrvatske knjige od 15. listopada do 15. sudenoga 2018. godine.